

Handläggare
Chloé Girard Johnsson
Telefon: 08-50801093**Till**
Järva stadsdelsnämnd

Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2025/954

Förvaltningens förslag till beslut

1. Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Järva stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering.

Sammanfattning

EU har antagit ett reviderat luftkvalitetsdirektiv som syftar till att skärpa kraven på luftkvalitet och minska luftföroreningar. Direktivet innehåller bestämmelser om tillgång till rättslig prövning och eventuell ersättning för enskilda som drabbas av hälsoskador till följd av bristande efterlevnad av luftkvalitetsnormerna. Promemorian är ett led i att anpassa svensk lagstiftning till EU:s nya krav. Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget till ändringar i miljöbalken och luftkvalitetsförordningen. Förvaltningen anser att förslaget ligger i linje med stadens miljömål om *En rättvis och inkluderande omställning* och *Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö* och har synpunkter kopplade till ansvarsfördelning och datainsamling.

Bakgrund

En remiss om *Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa* har kommit till Stockholms stad från klimat- och näringslivsdepartementet och remitterats till Järva stadsdelsnämnd av kommunstyrelsen. Övriga remissinstanser i staden är stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden, Stockholms Stadshus AB, Södermalms stadsdelsnämnd och Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd. Övriga instanser i Sverige är bl.a. andra kommuner, länsstyrelser, universitet, regioner, förbund och statliga myndigheter. Yttrandet ska vara tillhandahållet hos stadsledningskontoret den 26 september 2025.

Ärendet

I oktober 2024 antog EU ett reviderat luftkvalitetsdirektiv som skärper kraven på luftkvalitet inom unionen. Bland annat sänks gränsvärdena för partiklar (PM_{2,5} och PM₁₀) samt kvävedioxid (NO₂).

Det reviderade direktivet syftar både till att förbättra luftkvaliteten och minska hälsoriskerna för medborgarna, samt att uppnå EU:s mål om nollförorening. Målet är att luftkvaliteten i unionen ska förbättras till nivåer som inte anses skadliga för människors hälsa eller miljön. I linje med detta regleras – precis som tidigare – olika luftkvalitetsstandarder, inklusive gränsvärden och målvärden. Om dessa överskrids eller riskerar att överskridas, uppstår en skyldighet för medlemsstaten att anta luftkvalitetsplaner och kortsiktiga handlingsplaner.

För att säkerställa att dessa normer efterlevs föreslås nya rättsliga mekanismer som stärker medborgarnas rättssäkerhet. Enskilda som påverkas ska kunna initiera en prövning av frågor som rör placeringen av provtagningspunkter eller utformningen av åtgärdsprogram. Det är en nyhet i svensk rätt, eftersom sådana beslut tidigare inte har varit möjliga att överklaga eller påverka direkt av enskilda. De slutliga besluten om provtagningspunkter och åtgärdsprogram ska kunna överklagas och staten eller en kommun kan bli skadeståndsskyldig om 1) ett godtagbart åtgärdsprogram saknas, 2) normen överskrids, och 3) detta har lett till personskada. Frågan om vem som bär det rättsliga ansvaret – staten eller kommunen – ska prövas från fall till fall beroende på var ett överskridande har skett och vem som har brustit i sina skyldigheter enligt lag.

För kommunerna innebär dessa förändringar ett fortsatt ansvar att enligt lag och Naturvårdsverkets vägledning 1) övervaka luftkvaliteten genom representativ och transparent mätning och modellering, 2) informera allmänheten om aktuell luftkvalitet, eventuella överskridanden och hälsorisker och rekommendationer, samt 3) vid behov ta fram åtgärdsprogram eller strategier. Om normerna överskrids eller riskerar att överskridas ska kommunen underrätta Naturvårdsverket och, om så krävs, ta fram ett åtgärdsprogram i samarbete med länsstyrelsen.

Sverige behöver nu anpassa sin nationella lagstiftning för att uppfylla dessa nya krav. I den aktuella promemorian presenteras därför förslag på ändringar i miljöbalken och luftkvalitetsförordningen. De föreslagna lagändringarna planeras träda i kraft den 11 december 2026.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för administration och stadsmiljö.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget till ändringar i miljöbalken och luftkvalitetsförordningen som ett steg i att genomföra EU:s reviderade luftkvalitetsdirektiv. Förvaltningen anser att förslaget ligger väl i linje med Stockholms stads miljömål *7 Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö* genom att bidra till bättre luftkvalitet och stärkt folkhälsa, särskilt för känsliga grupper i tätbebyggda delar av staden. Förvaltningen anser att förslaget även har en tydlig koppling till miljömål 1 *En rättvis och inkluderande omställning* genom att ge medborgare ökade möjligheter till insyn, inflytande och möjlighet att driva miljöfrågor och frågor om miljö rättvisa.

Miljöförvaltningen genom SLB-analys ansvarar för övervakningen av luftmiljön i Stockholm därför ser förvaltningen att det är lämpligt att frågan om implementeringen av direktivet fortsatt behandlas och samordnas centralt i staden. Förvaltningen anser att stadsdelsförvaltningarna kan/bör inkluderas i detta arbete då stadsdelsförvaltningarna har kunskap om de lokala förhållandena, ansvarar för verksamheter där känsliga grupper såsom barn och äldre vistas i samt har kontakt med invånare. Förvaltningen anser att det är viktigt att insatserna anpassas efter lokala behov och att luftkvalitetsarbetet integreras i det bredare sociala och ekologiska hållbarhetsarbetet i staden och stadsdelarna.

Förvaltningen ser en risk för att den nya möjligheten till överklagan och rättslig prövning kan leda till ett ökat fokus på datainsamling. Detta kan i praktiken binda resurser till tekniska processer snarare än till konkreta åtgärder. Förvaltningen vill betona vikten av att miljödata används som ett verktyg och att den ska kompletteras med lokal kunskap, dialog med boende om deras upplevelser och konkreta insatser som förbättrar luften där människor faktiskt vistas.

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör
Järva stadsdelsförvaltning

Jonas Eliasson
Avdelningschef
Järva stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Följebrev Remiss av Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa – författningsförslag
2. Remissmissiv från klimat- och näringslivsdepartementet - Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa –

författningsförslag med anledning av bestämmelserna i det nya luftkvalitetsdirektivet om tillgång till rättslig prövning och rätt till skadestånd samt Naturvårdsverkets delredovisning av regeringsuppdrag med förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet

3. Bilaga – förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet i svensk rätt – delredovisning
4. Bilaga – Luftkvalitetsdirektivet 2024
5. Remiss - Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa – författningsförslag med anledning av bestämmelserna i det nya luftkvalitetsdirektivet om tillgång till rättslig prövning och rätt

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Toni Mellblom, Stadsdelsdirektör	2025-09-08
Jonas Eliasson, Avdelningschef	2025-09-08